

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 502/2022-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Antonom Kupšom, Moyzesova 34, Čadca, proti postupu Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Pc 9/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 28. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na rešpektovanie rodinného a súkromného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia.
2. Z ústavnej sťažnosti a zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v procesnom postavení navrhovateľa, ktorý sa návrhom doručeným okresnému súdu 16. júla 2020 domáhal určenia, že nie je otcom maloletého dieťaťa (konanie vo veci zapretia otcovstva, pozn.).
3. Okresný súd návrh zamietol rozsudkom č. k. 7 Pc 9/2020 z 29. apríla 2021 (ďalej len „rozsudok z 29. apríla 2021“) s poukazom na skutočnosť, že maloleté dieťa sa narodilo počas manželstva

rodičov, a preto navrhovateľovi svedčí zákonná domnienka otcovstva ako manželovi matky maloletého podľa § 85 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). S odkazom na § 86 ods. 1 zákona o rodine, ktorý umožňuje, aby manžel zaprel otcovstvo do 3 rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, okresný súd uzavrel, že z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že navrhovateľ sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom maloletého, už v čase, keď bola jeho (bývalá) manželka tehotná, t. j. v roku 2013. Uvedené pritom vyplynulo z vyjadrení samotného navrhovateľa v príslušnom konaní, ako aj v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 9 Pc 2/2019 a sp. zn. 16 Pc 4/2019.

4. Na odvolanie bol rozsudok okresného súdu z 29. apríla 2021 potvrdený ako vecne správny rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 10 CoP 43/2021 z 12. augusta 2021 (ďalej len „rozsudok z 12. augusta 2021“). V podstatných častiach odvolacieho rozhodnutia krajský súd akcentoval, že určujúcou okolnosťou pre začiatok plynutia lehoty otcovi na zapretie jeho otcovstva podľa § 86 ods. 1 zákona o rodine je získanie informácie („dozvedenie sa“) o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa. Termín „dôvodne spochybňujúce“ vyjadruje kvalifikovanú mieru pochybností dotknutej osoby o tom, že je otcom dieťaťa. To znamená, že nemá ísť o svojou podstatou okolnosť jeho otcovstvo vylučujúcu, v intenciách interpretácie odvolateľa (sťažovateľa) dokonca až okolnosť jednoznačne vylučujúcu. Z vyjadrení otca deklarovaných priamo v návrhu na začatie konania je pritom zrejmé, že pochybnosť o otcovstve k maloletému mal už počas tehotenstva matky v roku 2013, keďže disponoval jednoznačnou informáciou od lekára o možnosti negatívneho ovplyvnenia jeho plodnosti v dôsledku transplantácie kostnej drene, pričom sa dozvedel o okolnostiach nadväzovania známostí matky maloletého s inými mužmi a o tom, že údajne nie je otcom maloletého, už počas tehotenstva matky maloletého. Na podklade uvedeného uzavrel, že otcovi maloletého uplynula zákonom stanovená prekluzívna lehota na podanie návrhu na zapretie otcovstva.

5. O dovolaní proti rozsudku krajského súdu z 12. augusta 2021 rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 9 Cdo 40/2020 z 31. mája 2022 tak, že ho odmietol.

6. Sťažovateľ v dovolaní namietal nesprávnosť zistenia skutkového stavu veci, nevykonanie navrhovaných dôkazov a nesprávne právne posúdenie veci vo vzťahu k zachovaniu lehoty na zapretie otcovstva. Namietal pritom existenciu vady zmätočnosti [§ 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], ako aj vadu nesprávneho právneho posúdenia – odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP].

7. Najvyšší súd zdôraznil, že v rámci dovolacieho konania má možnosť preskúmať, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady najvyšší súd nezistil. Vo vzťahu k nevykonaniu dôkazov najvyšší súd akcentoval, že k zásahu do práva na spravodlivý proces by mohlo dôjsť len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania

a stavu dokazovania, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana v konaní. Prípustnosť dovolania však nezakladá paušálne tvrdenie o nedostatočne zistenom skutkovom stave, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. Dovolací súd napokon zdôraznil, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na nesprávnych právnych záveroch. Vzhľadom na uvedené bolo dovolanie podané podľa § 420 písm. f) CSP odmietnuté ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

8. K vade nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu najvyšší súd zdôraznil, že neboli splnené podmienky na meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. V konkrétnostiach akcentoval, že v dovolaní absentuje konkretizácia dovolacieho dôvodu, t. j. odôvodnenie odklonu od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľ pritom neoznačil ani jedno relevantné rozhodnutie v kontexte riešenej veci dovolacieho súdu, ktoré by v zmysle právnych záverov najvyššieho súdu vyjadrených v judikáte R 71/2018 bolo možné zaradiť do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

9. Vo vzťahu k dovolateľom uvádzaným rozhodnutiam Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) navyše najvyšší súd poukázal na to, že z judikatúry ESLP nie je možné uzavrieť, že pristupuje v otázke zapretia otcovstva jednotne, keď vychádza z posúdenia okolností konkrétneho prípadu. Poukázal na skutočnosť, že ESLP vo svojej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje snahu o dosiahnutie spravodlivej rovnováhy medzi všeobecným záujmom zachovania rodinnej istoty a právom sťažovateľa na prieskum jeho otcovstva v rámci biologických dôkazov. Poukázal aj na rozhodnutie ESLP, v ktorom už skôr tento súd prijal záver, že zavedenie premlčacej lehoty na začatie konania o otcovstve je ospravedliteľné snahou zaistiť právnu istotu v rodinných vzťahoch a chrániť záujmy dieťaťa (rozsudok ESLP vo veci Rasmussen proti Dánsku, sťažnosť č. 8777/79, rozsudok z 28. 11. 1984, bod 41). Okrem toho poukázal aj na ďalšie rozhodnutie ESLP, z ktorého vyplynulo, že po vypršaní premlčacej lehoty na spochybnenie otcovstva bola väčšia váha priznaná záujmom dieťaťa než záujmom sťažovateľa na vyvrátení otcovstva. Tento záver bol prijatý v prípadoch, keď sťažovateľ s istotou vedel alebo mal dôvody sa domnievať, že nebol otcom dieťaťa od prvého dňa života dieťaťa, ale nepodnikol žiadne kroky k zapretiu otcovstva v zákonnej lehote (Yildirim proti Rakúsku, rozhodnutie o prijateľnosti sťažnosti č. 34308/96 z 19. 10. 1999).

10. Keďže argumentácia dovolateľa týkajúca sa nesprávneho právneho posúdenia nebola podľa názoru dovolacieho súdu dostatočná a nebola v podanom dovolaní vymedzená spôsobom zodpovedajúcim § 431 a § 435 CSP, dovolanie v časti nesprávneho právneho posúdenia najvyšší súd odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Sťažovateľ argumentuje, že aj napriek rozhodnutiam v jeho veci konajúcich súdov zastáva názor, že neuplynula lehota na zapretie otcovstva a že je v najlepšom záujme maloletého dieťaťa, aby bolo otcovstvo zapreté a následne sa určilo otcovstvo jeho biologického otca, ktorý na seba preberie povinnosti týkajúce sa starostlivosti o maloletého.

12. Podľa sťažovateľa skutočnosťou dôvodne spochybňujúcou jeho otcovstvo bol súkromný znalecký posudok zo 17. januára 2019, na základe ktorého bol vylúčený ako otec maloletého dieťaťa. Pochybnosti o tom, že maloletý nie je jeho synom už mal sťažovateľ skôr, keďže sa nepodobal ani na jedného z rodičov, a preto si nechal vyhotoviť súkromný znalecký posudok. Uvedená pochybnosť u sťažovateľa vznikla koncom roka 2018 a následne si v roku 2019 nechal vypracovať súkromný znalecký posudok. Rozhodný čas, ktorý je potrebné vziať do úvahy a podľa ktorého treba posudzovať plynutie prekluzívnej lehoty, je čas tesne pred tým, keď otec začal mať pochybnosti, a teda následne na to si dal vypracovať súkromný znalecký posudok, t. j. rok 2019.

13. Podľa sťažovateľa súd prvej inštancie nevykonal všetky dôkazy, ktoré boli navrhnuté a ktoré by hodnoverne preukázali, že sťažovateľ nie je otcom maloletého dieťaťa, pričom vôbec neprihliadal na súkromný znalecký posudok. Ak by súd pripustil tento dôkaz do konania, čo v rámci mimosporového konania mal, aby bol náležite objasnený stav, tak by bolo týmto znaleckým posudkom preukázané, že sťažovateľ nie je otcom maloletého dieťaťa.

14. Súdny nižších inštancií sa odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít. Ak by súd prihliadol na judikatúru ESLP, potom by podaný návrh nezamietol, pretože lehota na zapretie otcovstva sťažovateľovi neuplynula. Tá začala plynúť až od 17. januára 2019, keď sa otec dozvedel, že nie je biologickým otcom maloletého dieťaťa.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka nespokojnosti so záverom súdu prvej inštancie v kontexte zachovania lehoty na zapretie otcovstva podľa § 86 ods. 1 zákona o rodine. Sťažovateľ atakuje nevykonanie navrhnutých dôkazov súdom prvej inštancie, ktoré by preukázali, že nie je otcom maloletého. Argumentuje ďalej odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe v otázke začiatku plynutia lehoty na zapretie otcovstva, pričom v tomto smere podsúva svoju vlastnú úvahu o tom, že prekluzívna lehota podľa § 86 ods. 1 zákona o rodine v jeho prípade začala plynúť až 17. januára 2019, keď sa na podklade súkromného znaleckého posudku dozvedel, že nie je biologickým otcom maloletého dieťaťa.

16. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

17. Sťažovateľ napriek skutočnosti, že proti rozsudku okresného súdu vydanému v napadnutom konaní podal odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom z 12. augusta 2021, a proti citovanému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, o ktorom bolo rozhodnuté uznesením najvyššieho súdu z 31. mája 2022, ktorým bolo dovolanie odmietnuté, označené rozhodnutia odvolacieho súdu a dovolacieho súdu v ústavnej

sťažnosti nenapáda a v petite ústavnej sťažnosti krajský súd a ani najvyšší súd ako porušovateľov označených práv neuvádza.

18. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že v zmysle § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 alebo § 131a tohto zákona neustanovujú inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha, čím zároveň vymedzí predmet a rozsah konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 355/09, IV. ÚS 287/2011, II. ÚS 660/2016), uvedené platí o to viac v prípade právneho zastúpenia sťažovateľa advokátom.

19. V súlade s už uvedenými skutočnosťami a už ustálenou judikatúrou ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ vymedzil predmet a rozsah konania o ústavnej sťažnosti tak, ako to je uvedené v bode 1 tohto uznesenia. Predmetom ústavného prieskumu sa preto, berúc do úvahy petit ústavnej sťažnosti, ako aj obsah odôvodnenia, mohol stať len postup súdu prvej inštancie v napadnutom konaní. Absencia argumentácie, ktorou by sťažovateľ, súdiac podľa obsahu ústavnej sťažnosti, prípadne odôvodňoval porušenie ním označených práv zaručených ústavou a dohovorom rozhodnutiami vydanými vo veci krajským súdom a najvyšším súdom, prípadne postupom, ktorý vydaniu týchto rozhodnutí predchádzal, bráni tomu, aby ústavný súd, aplikujúc materiálny prístup k ochrane základných práv a slobôd, ústavnoprávny prieskum rozšíril aj na dovolacie a prípadne aj odvolacie konania. Uvedenie konkrétnych skutkových a právnych dôvodov, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom vo vzťahu k tomu, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody, pritom tvorí obligatórnu obsahovú súčasť ústavnej sťažnosti [§ 123 ods. 1 písm. a) a d) zákona o ústavnom súde].

20. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľ napáda výlučne postup okresného súdu v napadnutom konaní z dôvodov uvádzaných v podstatnom v bode 15 tohto uznesenia, ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity svojej právomoci zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy (... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd), ktorého uplatnením ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

21. Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom, a preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04, I. ÚS 170/2011).

22. Keďže v rámci uplatnenej odvolacej právomoci sa krajský súd sťažovateľom vznesenými odvolaciami námietkami atakujúcimi rozhodnutie súdu prvej inštancie zaoberal a rozhodol o nich rozsudkom z 12. augusta 2021, uvedené vylučuje právomoc ústavného súdu sa meritórne ústavnou sťažnosťou zaoberať (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 503/2021). Ústavný súd preto ústavnú

sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

23. Vzhľadom na už uvádzané dôvody ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. októbra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu